

Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros
optimizavimo komisijos pirmininkui Ž.Radišauskui

2020-02-14

Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros
kanclerei J.Pavilionienei

Prokurorų profesinės sąjungos
Pirmininkui Juliiui Rėksniui

Kauno apygardos prokuratūros vyriausiajam prokurorui
D.Valkavičiui

Kauno apygardos prokuratūros vyriausiojo prokuroro
pavadootojui R.Bradūnui

DĖL APYLINKIŲ PROKURATŪRŲ OPTIMIZAVIMO

2020-02-06 Prokuratūros intranete straipsnyje „Darbo grupės posėdžiuose analizuojama ir diskutuojama dėl efektyvesnės prokuratūros veiklos“ buvo nurodytos prokuratūros sistemos optimizavimo kryptys, kurios iš esmės yra konkrečių mažų apylinkių, neturinčių vadovų vietoje, išnaikinimas.

Generalinio prokuroro 2019 m. lapkričio 8 d. įsakymu buvo sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta išanalizuoti prokuratūros veiklos procesų optimizavimo galimybes, siekiant šių tikslų: 1) prokuratūros veiklos valdymo efektyvumo; 2) tolygaus darbo krūvio užtikrinimo; 3) racionalaus turimų žmogiškųjų, finansinių išteklių valdymo; 4) vidaus administravimo pagerinimo.

Drįstame teigti, kad šie tikslai yra visiškai deklaratyvūs. Tariamai siekiama:

- 1) „prokuratūros veiklos valdymo efektyvumo“ - kokios yra iškilę problemos dėl prokurorų, dirbančių mažose apylinkėse, valdymo, darbo organizavimo ir t.t.? Neįtikėtina, kaip pavyksta suvaldyti kolektyvus su 20-30 prokurorų, o ten kur jų 2-4, kyla esminės problemos, dėl kurių reikia panaikinti padalinį?
- 2) „tolygaus darbo krūvio užtikrinimo“ - Marijampolės apylinkės teritorijoje tolygus darbo krūvis užtikrinamas dalį (tiksliau pusę) Šakių rajone registruojamų ikiteisminių tyrimų perduodant Marijampolėje dirbantiems prokurorams (o ne atvirkščiai). Šių priemonių visiškai pakanka darbo krūviui suvienodinti. Kodėl reikia dar priemonių, jeigu esamos yra visiškai efektyvios?
- 3) „racionalaus turimų žmogiškųjų, finansinių išteklių valdymo“ - mažoms apylinkėms iki šiol visada buvo skiriama mažiau žmogiškųjų išteklių (pvz.: Šakiuose raštinės vedėjos paskyrimo laukėme du metus, buvo skiriamas vienas žmogus dviem pareigoms- „administratorė-teisininkė“, jeigu gaudavom teisininkę, tai ji turėdavo dirbti administratore ir t.t., kai centrinės apylinkės, jau nekalbant apie apygardas, turėjo po kelis padėjėjus ir įvairius specialistus). Finansiniai ištekliai ir iki šiol efektyviai suvaldyti- visas aprūpinimas skiriamas pirma apygardoms, centrinėms apylinkėms ir tik po to kas lieka – mažoms apylinkėms. Mažosios apylinkės nelabai ir kenkia efektyviam finansų valdymui- vargu ar yra oficialių skundų dėl

netinkamo lėšų paskirstymo. Šakiuose dirbantys prokurorai nėra niekad oficialiai prieštaravę esamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių valdymo tvarkai.

4) „vidaus administravimo pagerinimo“ - vėlgi, kyla klausimas, su kokiomis administravimo problemomis yra susiduriama? Niekada nebuvo jokių nusiskundimų, dėl prokuratūros padalinio administravimo Šakiuose- vykdomi visi aukštesniųjų prokurorų nurodymai, geranoriškai einama į teismo posėdžius už apygardos prokurorus, vykstama į apeliacinės instancijos teismo posėdžius.

Esame sąmoningi ir suvokiame, kad vienintelis realus optimizavimo tikslas - sutaupyti prokuratūros sistemai lėšų, mažųjų prokuratūrų sąskaita. Manome, kad tai institucinis regresas, jei viena iš svarbiausių valstybės teisėsaugos institucijų realiai akcentuoja išskirtinai finansinį kriterijų- apsimoka ar neapsimoka tam tikrame rajone turėti padalinį, kur veikia visos kitos teisėsaugos institucijos. Institucijos prestižas, funkcijos, jų prieinamumas žmonėms, kurių interesus mes giname- turėtų būti svarbūs dalykai. Prokuratūra nėra virš Valstybės, jei turėtų būti svarbūs tarpinstituciniai, bendri Valstybės tikslai, visuomenės lūkesčiai. Valstybė investuoja į regionų plėtrą ir atskirties mažinimą, o prokuratūra naikina padalinius kaimiškuose rajonuose? Šakiuose net minčių nėra naikinti policijos komisariatą, teismą, tačiau prokuratūra turi būti panaikinta? Nepamirškime- tai yra pasienio su Rusijos Federacija rajonas, Europos Sąjungos siena. Koks Valstybės pareigūno- prokuroro statusas ir prestižas, jeigu jis dirba „prokuroro kambarėlyje“, ar iš savo namų? Cinizmo viršūnė yra vakar išsakytas vieno itin aukšto pareigūno požiūris: „*Man tas pats, tegul prokuroras dirba kad ir ant kelmo miške*“ ... Ar Komisijai nėra žinoma, kad apskritai prokuroro darbo organizavimas nuotoliniu būdu kitose šalyse (pvz. Estijoje) nepasiteisino?

Viešame pranešime nurodytas tokio optimizavimo motyvas: pastaraisiais metais užregistruotų nusikalstamų veikų, ikiteisminio tyrimo bylų ir prokurorų priimamų procesinių sprendimų, teismo posėdžių mažėjimo tendencijas.

Akivaizdu, kad toks optimizavimas niekaip neįtakoja *darbo kiekio* (ikiteisminių tyrimų, teismo posėdžių, nuo to, kad perkelsime prokurorus į kitą darbo vietą ar kad jie dirbs nuotoliniu būdu iš namų ar prokuroro „kambarėlio“ nei padaugės, nei sumažės), jį atliekančių prokurorų skaičius išlieka toks pat (nebent yra dar kažkokie kiti, nepaviešinti planai). Kur čia darbo efektyvumo didėjimas? Priešingai, praktikoje mes ne kartą įsitikinome, kad didėjant atstumui tarp prokuratūros ir ikiteisminio tyrimo įstaigos, ikiteisminio tyrimo kokybė blogėja.

Pranešime buvo nurodyta, kad „tokią galimą pokyčių kryptį sąlygojo įvertintos aplinkybės, kad šiose vietose dirba nedidelis skaičius prokurorų, o ikiteisminio tyrimo bylų srautas, prokurorų priimamų procesinių sprendimų skaičius ir darbo krūvis tose vietose, lyginant jį su srautu ir darbo krūvio *vidurkiu* centriniuose prokuratūrų padaliniuose, yra santykinai nedidelis, todėl nėra užtikrinamas prokuratūros veiklos efektyvumas“.

Tokios išvados, kiek jos liečia, Šakių darbo vietą, yra visiškai nepagrįstos arba paremtos melu. Pasižiūrėkime į viešas generalinės prokuratūros darbo krūvių lenteles už praeitus metus: nuokrypis nuo darbo krūvio vidurkio Marijampolėje -5,39; Vilkaviškis +13,79; Jurbarkas -9,50; Šakiai + 5,42.

Atkreiptinas dėmesys, kad Šakiuose yra santykinai mažas *virškrūvis* tik dėl to, kad 2019 metais Šakiuose dirbo 3 prokurorai (2019 gruodžio mėnesį 1 prokurorė perkelta į Marijampolę dėl Marijampolėje staiga netikėtai išaugusio darbo krūvio), o šiuo metu pusė ikiteisminių tyrimų perduodama Marijampolėje dirbantiems prokurorams. O jeigu būtų kreipiamas dėmesys į dar ankstesnius metus, pamatytume, kad Šakių virškrūvis būdavo dešimtimis (yra siekęs ir 80 taškų). Reali pastarųjų metų nusikaltimų registravimo dinamika yra tokia: 2018 metais registruotos 386 nusikalstamos veikos ir priimti 219 atsisakymų pradėti ikiteisminį tyrimą (tai irgi prokuroro darbo dalis, nes prokuroras kontroliuoja teisėtumą); 2019 metais - 341 veika ir 179 atsisakymai pradėti ikiteisminį tyrimą. Veikų skaičiaus mažėjimas yra neženklus. Nuo to prokuroro Šakiuose darbo krūvis nesumažėja, nes bet kuriuo atveju mažinant virškrūvį dalis tyrimų perduodama Marijampolės prokurorams. Prokuroro darbo apimtis teisme: per 2019 m. Šakių prokurorai dalyvavo 440 posėdžiuose nagrinėjant baudžiamąsias bylas; virš 150 posėdžių nagrinėjant probacijos tarnybos teikimus, apie 20 kartų vyko į posėdžius apeliacinės instancijos teisme. Vertinant santykinį bendrą darbo krūvį visais aspektais, jis yra didžiausias, ir ne tik apylinkės mastu. Analogiška situacija ir vertinant administratorės darbų apimtį.

Kalbant apie Šakių darbo vietą akivaizdu, kad siekiama naikinti apylinkes, kuriose prokurorai ir darbuotojai turi didesnę darbo krūvį, tai yra dirba efektyviau. Tai neatitinka nei vieno iš iškeltų tikslų.

Optimizavimas siejamas su prokurorų darbo krūvio mažėjimu (nors duomenys rodo, Šakių ir Vilkaviškio atveju jis nei kiek nemažėja). Darbo efektyvumas parodo darbo kiekio ir jį atliekančių darbuotojų skaičiaus santykį. Neabejotinai darbų apimtis Respublikos mastu prokuratūroje mažėja- mažėja registruojamų ikiteisminių tyrimų, teismų posėdžių ir t.t. Šiomis sąlygomis siekiant išlaikyti darbo efektyvumo lygį, turi mažėti darbą atliekančių asmenų skaičius. Per paskutinį dešimtmetį darbuotojų skaičius mažosiose apylinkėse sumažėjo 2 - 3 ir daugiau kartų (200-300 procentų. Pvz.: Šakiuose prieš 10 metų procesinėje srityje dirbo 4 prokurorai, vyriausiasis prokuroras ir prokuroro padėjėjas (6 darbuotojai), šiuo metu dirba du prokurorai, tai yra darbuotojų skaičius sumažėjo 3 kartus ir jie dirba papildintu krūviu. Kyla klausimas, ar dėl to, kad mažėjant darbo krūviui tam tikrose vietovėse, kur etatų skaičius buvo išpūstas, atsakomybę privalo prisiimti mažosios prokuratūros, kuriose darbo krūvis vis dar išlieka didesnis nei Respublikos vidurkis? Prokuratūrai teisingumas neturėtų būti paskutinėje vietoje.

Mes, dirbantys Šakiuose visiškai pritariame siekiui Valstybės lėšas naudoti racionaliai ir efektyviai. Tačiau „optimizavimo“ kryptį perkeliame Šakių prokurorus į Jurbarką mes nepritariame, nes tai visiškai nepadės pasiekti nei minėtų deklaratyvių tikslų, nei realaus tikslo sutaupyti lėšas. Šakių teisme dirba 4 teisėjai, posėdžių skaičius yra vienas didžiausių visoje apylinkėje (2019 metais: 440 posėdžių baudžiamosiose bylose, kur dalyvavo Šakių prokurorai, taip pat vyko ir posėdžiai dalyvaujant prokurorams iš kitų darbo vietų). Akivaizdu, kad prokuroro darbas Šakių teisme yra nuolatinis, o ne kaip bandoma pateikti- epizodinis atvykimas į „prokuroro kambarėlį“. Šakiuose prokuratūros patalpos yra teismo pastate: nuoma kainuoja – 0 Eur; elektra, vanduo, šildymas, atliekų tvarkymas žiemą kainuoja 485,61 Eur (2019 m. gruodžio mėn. duomenys), vasarą visos šios išlaidos tesiekia- apie 115 Eur. Patalpų

struktūra leidžia minimaliomis išlaidomis naudojamą plotą susumažinti per pusę, nes yra laisvų kabinetų (žmonių nebėra ir akivaizdu, kad nebus). Tam tereikia perkelti koridoriaus duris, kas leistų sumažinti išlaidas per pusę. Tai būtų realus ir pragmatiškas optimizavimo pasiūlymas.

Vertinant esamas išlaidas (o jos Šakiuose yra išties menkos ir nereikšmingos, lyginant su didžiųjų prokuratūrų) su galimomis išlaidomis „optimizavus“, būtina įvertinti galimą finansinę naudą. Toks optimizavimas irgi turės išlaidų- išeitines išmokos, vairuotojui, administratoriui, valytojai, prokurorų kelionės išlaidos (degalai, Kasko draudimas, automobilio amortizacinės išlaidos- juk nepavyks visas išlaidas permesti darbuotojams), vairuotojo etato steigimas Jurbarke, Jurbarko policijos komisariato patalpų pritaikymas pagal higienos normas naujiems darbuotojams, nuotoliniai kompiuteriai su programine įranga ir t.t.. Paaiškės, kad ta siekiama nauda yra visiškai nereikšminga.

Mes esame prieš apsimestinę optimizaciją, vykdomą jėgos principu – visos prokuratūros sistemos problemų sprendimą mažųjų prokuratūrų (kuriose nėra tiesioginių vadovų darbo vietų) sąskaita. Buldozeris pajudėjo- 2020-02-12 generalinio prokuroro įsakymu iš prokuroro atimtos Prokuratūros įstatyme numatytos teisės ir garantijos- jo darbo vieta nustatoma apygardos vyriausiojo prokuroro įsakymu. Ar reiktų suprasti, kad prokurorai, kai po apylinkės važinėjo generalinio prokuroro pavaduotojas ir įtikinėjo pasirašyti sutikimus, leidžiančius prokurorus ypatingais, išimtiniais atvejais perkelti į kitą darbo vietą, buvo paprasčiausiai apgauti?

2020-02-12 raštu generalinis prokuroras mus patikino, kad Komisija svarsto įvairias optimizavimo kryptis. Tenka apgailestauti, kad dėl nežinomų priežasčių buvo paviešinta tik viena optimizavimo kryptis - konkrečių mažųjų apylinkių sunaikinimas, net neužsimenant apie kitų krypčių egzistavimą. Sprendžiant šį aktualų klausimą siūlome įvertinti ir atsižvelgti į:

- 1) prokurorų, atliekančių, kontroliuojančių ikiteisminius tyrimus, palakančių valstybinį kaltinimą ir prokurorų, analizuojančių, koordinuojančių ir vadovaujančių santykį prokuratūros sistemoje;
- 2) prokurorų pareigybes, kurios papildo ar dubliuoja analogiškas funkcijas, ar atlieka funkcijas, nesusijusias su procesine teisine veikla;
- 3) atlikti sistemos lėšų panaudojimo analizę, nustatant jų panaudojimo efektyvumą ir pagrįstumą ir tik tada optimizavimą orientuoti būtent į neefektyvias sritis.

Nesant kitos išeities išspręsti sistemos problemų, kaip tik perkeliant visą naštą mažosioms apylinkių prokuratūroms, prašome apsvarstyti Šakių darbo vietos optimizavimo būdą sumažinant panaudojamų patalpų plotą, atsisakant pusės šiuo metu naudojamų Marijampolės apylinkės teismo Šakių rūmų patalpų.

Prokuroras Audrius Ažukas

Prokuroras Linas Frančiakas

Administratorė Vida Kutkaitytė

